

1.8.7 Sčítání a odčítání celých čísel III

Předpoklady: 010806

Př. 1: V tabulce jsou uvedeny ranní a odpolední teploty v několika dnech. Urči pro každý den, o kolik se během dne zvýšila teplota vzduchu.

den	Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
ranní teplota [°C]	2	1	0	-5	-10	-12	-10
odpolední teplota [°C]	10	8	4	8	5	1	-2
zvýšení teploty (postup)	10-2						
zvýšení teploty [°C]	8						

den	Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
ranní teplota [°C]	2	1	0	-5	-10	-12	-10
odpolední teplota [°C]	10	8	4	8	5	1	-2
zvýšení teploty (postup)	10-2	8-1	4-0	8-(-5)	5-(-10)	1-(-12)	-2-(-10)
zvýšení teploty [°C]	8	7	4	8+5=13	5+10=15	1+12=13	-2+10=8

Př. 2: Vypočti následující příklady. Ke každému sestav zadání slovní úlohy o tom, jak Radek hospodaří s penězi.

- a) $350 - 200$ b) $-200 - 300$ c) $(-100) + (-300)$ d) $-300 - (-200)$

a) $350 - 200 = 150$

Radek měl našetřeno 350 Kč a koupil si hru za 200 Kč. Kolik mu zbylo peněz?

b) $-200 - 300 = -500$

Radek dlužil 200 Kč a přesto si koupil za 300 Kč novou flashku. Kolik měl peněz?

c) $(-100) + (-300)$

Radek dlužil Jardovi 100 Kč a Petrovi 300 Kč. Kolik měl celkem peněz?

d) $-300 - (-200)$

Radek mamince dlužil 300 Kč, maminka mu 200 Kč prominula. Kolik měl celkem peněz?

Př. 3: Vyřeš následující "šipkové rovnice", ověř správnost jejich řešení a poté je přepiš do číselného tvaru a vyřeš je číselně.

a) $|\rightarrow|\curvearrowright|\leftarrow\leftarrow\leftarrow| = | \quad |$ b) $|\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow| = | \quad |$
 c) $|\leftarrow\leftarrow|\curvearrowright|\leftarrow|\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow| = | \quad |$

a) $|\rightarrow|\curvearrowright|\leftarrow\leftarrow\leftarrow| = | \quad |$ $1 - (-3) = x$
 $|\rightarrow|\curvearrowright|\leftarrow\leftarrow\leftarrow| = | \rightarrow\rightarrow\rightarrow\rightarrow |$ $-4 = x$

b) $|\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow| = | \quad |$ $2 - (+3) + 2 = x$
 $|\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow| = | \rightarrow |$ $1 = x$

c) $|\leftarrow\leftarrow|\curvearrowright|\leftarrow|\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow| = | \quad |$ $-2 - (-1 + 2) + 2 = x$
 $|\leftarrow\leftarrow|\curvearrowright|\leftarrow|\rightarrow\rightarrow|\curvearrowright|\rightarrow\rightarrow| = | \leftarrow |$ $-1 = x$

Př. 4: Čemu se rovná $-(-10)$? Vysvětli:

- a) na hospodaření s penězi   b) na krokování

$-(-10) = 10$

- $-(-10)$ znamená odečtení (prominutí) dluhu 10 Kč, což je stejné jako když nám někdo 10 Kč dá,
- $-(-10)$ znamená čelem vzad a pak couvat 10 kroků, což je stejné jako jít bez otočení 10 kroků směrem dopředu.

Př. 5: Spočti.

- a) $5 - 11$ b) $-4 - 13$ c) $7 - (-3)$ d) $-(-16) + 21$
 e) $5 - 3 + (-2)$ f) $-1 + 7 - (-3)$ g) $7 - 9 + (-4)$ h) $-10 + 5 - (-12)$

a) $5 - 11 = -6$ b) $-4 - 13 = -17$ c) $7 - (-3) = 7 + 3 = 10$
 d) $-(-16) + 21 = 16 + 21 = 37$ e) $5 - 3 + (-2) = 2 - 2 = 0$
 f) $-1 + 7 - (-3) = 6 + 3 = 9$ g) $7 - 9 + (-4) = -2 - 4 = -6$
 h) $-10 + 5 - (-12) = -5 + 12 = 7$

Př. 6: Zjednoduš.

- a) $+(+a)$ b) $-(+a)$ c) $+(-a)$ d) $-(-a)$

a) $+(+a) = a$ b) $-(+a) = -a$ c) $+(-a) = -a$ d) $-(-a) = a$

Př. 7: Vypočti pod sebe. Pokud si nejsi jistý postupem, najdi si jako pomoc jednodušší příklad, který spočítat dokážeš. Pokud nejde o postup, který znáš z prvního stupně,

popiš ho slovně.

a) $7581 - 9856$ b) $5287 - (-3299)$ c) $-2845 + 1929$ d) $-3879 - (-4455)$

a) $7581 - 9856 = -2275$ Jednodušší příklad: $7 - 9 = -2$.

$$\begin{array}{r} 9856 \\ -7581 \\ \hline 2275 \end{array}$$

Odečítáme "větší" (číslo s větší absolutní hodnotou) číslo od menšího $\Rightarrow$ výsledkem bude záporné číslo, jehož velikost (absolutní hodnotu) získáme odečtením menšího čísla (čísla s menší absolutní hodnotou) od většího (čísla s větší absolutní hodnotou).

b) $5287 - (-3299) = 5287 + 3299 = 8586$ Jednodušší příklad: $5 - (-3) = 8$.

$$\begin{array}{r} 5287 \\ +3299 \\ \hline 8586 \end{array}$$

Odečítáme záporné číslo, což je stejné jako přičítat kladné číslo.

c) $-2845 + 1929 = -916$ Jednodušší příklad: $-2 + 1 = 1$.

$$\begin{array}{r} 2845 \\ +1929 \\ \hline 916 \end{array}$$

K zápornému číslu přičítáme "menší" (číslo s menší absolutní hodnotou) kladné číslo $\Rightarrow$ výsledkem bude záporné číslo, jehož velikost (absolutní hodnotu) získáme odečtením "menšího" kladného čísla (čísla s menší absolutní hodnotou) od "většího" záporného (čísla s větší absolutní hodnotou).

d) $-3879 - (-4455) = -3879 + 4455 = 576$ Jednodušší příklad: $-3 - (-4) = -3 + 4 = 1$.

$$\begin{array}{r} 4455 \\ -3879 \\ \hline 576 \end{array}$$

Od záporného čísla odečítáme záporné číslo $\Rightarrow$ tedy k zápornému číslu přičítáme kladné číslo s větší absolutní hodnotou $\Rightarrow$ výsledné číslo bude kladné a jeho velikost (absolutní hodnotu) získáme tím, že od velikosti (absolutní hodnoty) kladného čísla odečteme velikosti (absolutní hodnotu) záporného čísla.

Př. 8: Vypočti. Na základně příkladů sestav pravidlo.

a) $34 - 49$ b) $34 + (-49)$ c) $73 - (-37)$ d) $73 + 37$

a) $34 - 49 = -15$ b) $34 + (-49) = -15$

c) $73 - (-37) = 110$ d) $73 + 37 = 110$

Body:

- a). b): odečítat 49 je stejné jako přičítat -49 ,
- c). d): odečítat -37 je stejné jako přičítat 37,

$\Rightarrow$ odečítat celé číslo znamená přičítat číslo k němu opačné.

Odečítat celé číslo znamená přičítat číslo k němu opačné.

⇒ Na vysoké škole se matematika obejde bez odčítání, které je převedeno na přičítání opačných čísel.

Př. 9: Sečti z paměti všechna celá čísla větší než -100 a menší než 100.

Sčítáme $(-99) + (-98) + (-97) + \dots + 97 + 98 + 99$, při sčítání nezáleží na pořadí ⇒ přerovnáme čísla v součtu: $(-99) + 99 + (-98) + 98 + (-97) + 97 + \dots$, dvojice stejné barvy tvoří navzájem opačná čísla ⇒ součet čísel v každé dvojici je nula ⇒ celkový součet je nula.

Pedagogická poznámka: Následující příklady jsou určeny jako domácí procvičování pro žáky, kteří měli o hodině problém s počítáním.

Př. 10: Spočti.

- a) $17 + (-21)$ b) $-5 - 6$ c) $8 - 13$ d) $17 - 32$
e) $-2 - 4 - (-5)$ f) $3 - 7 + (-4)$ g) $12 - 10 - 7$ h) $11 + (-5) - (-9)$

- a) $17 + (-21) = -4$ b) $-5 - 6 = -11$ c) $8 - 13 = -5$
d) $17 - 32 = -15$ e) $-2 - 4 - (-5) = -6 + 5 = -1$ f) $3 - 7 + (-4) = -4 - 4 = -8$
g) $12 - 10 - 7 = -5$ h) $11 + (-5) - (-9) = 15$

Př. 11: Vypočti pod sebe. Pokud si nejsi jistý postupem, najdi si jako pomoc jednodušší příklad, který spočítat dokážeš.

- a) $-5957 + 4153$ b) $-15244 - (-4801)$ c) $(-3135) + (-3239)$
d) $(-4177) + 7933$ e) $-3682 - 8743 - (-9811)$

a) $-5957 + 4153 = -1804$ Jednodušší příklad: $-5 + 4 = -1$.

$$\begin{array}{r} 5957 \\ -4153 \\ \hline 1804 \end{array}$$

b) $-15244 - (-4801) = -15244 + 4801 = -10443$

Jednodušší příklad: $-15 - (-4) = -15 + 4 = -11$.

$$\begin{array}{r} 15244 \\ -4801 \\ \hline 10443 \end{array}$$

c) $(-3135) + (-3239) = -6374$

Jednodušší příklad: $-3 + (-3) = -6$.

$$\begin{array}{r} 3135 \\ 3239 \\ \hline 6374 \end{array}$$

d) $(-4177) + 7933 = 3756$

Jednodušší příklad: $-4 + 7 = 3$.

$$\begin{array}{r} 7933 \\ -4177 \\ \hline 3756 \end{array}$$

e) $-3682 - 8743 - (-9811) = -2614$

$$\begin{array}{r} 3682 \\ 8743 \\ \hline 12425 \end{array} \quad \begin{array}{r} 12425 \\ -9811 \\ \hline 2614 \end{array}$$

Jednodušší příklad: $-3 - 8 - (-9) = -11 + 9 = 2$.

Shrnutí: Odečítat celé číslo znamená přičítat číslo k němu opačné.